

Pojedinaca i okolina

Čovjekovih 5 osjetila:

okus
opip
njuh
sluh
vidi

U naše doba neprijeporna je apsolutna prevlast vizualnih komunikacija. Posvuda oko nas su vizualne informacije: od prometnih znakova i registarskih tablica automobila, grafičkih i svjetlećih reklama, oznake u tramvaju, na kolodvoru ili na ulici itd.

Likovna djela se prima, spoznaje i doživljuje osjetilom vida.

U životu pojedinca nije važan broj podataka koje je primio (količina), nego način njihova tumačenja (kakvoća spoznaje i pamćenja). Čovjek ne gleda oko nego mozgom.

Ljudsko se gledanje odvija u dvije faze:
analiza (izdvajanje detalja dijela iz cjeline)
sinteza (ponovno uklapanje svih promatranih detalja u cjelinu).

Ljudsko vidno polje = 180 stupnjeva.

Svaki oblik ima smisao, a taj se smisao iz oblika može pročitati.

Da bismo otkrili (razumijeli) smisao, treba znati čitati oblike. Važno je spoznati: tragovi (npr. veprovi), kad ih pročitatmo, dobivaju značenje, trag postaju znakom (npr. ovuda je prošao vepar). Čovjek paleolitika postavio je svjesno i namjerno otisak ruke, kao svoj trag, kao znak da je ovdje bio.

Grafologija

Rukopis nastaje kao trag pokreta ruke, te tako uvijek nešto govori o nama.

Temeljna podjela rukopisa u 4 skupine:

arkadni(luk)-otvorena osoba, druželjubiva

girlandni(ovješeni vjenac)-prilagodljiva osoba, nenametljiva

šiljasti-oštre i energične osobe

uglati-čvršće i ne povodljive osobe

Rukopisom se prenosi verbalna poruka (riječima) i vizualna komunikacija (rukopis).

Funkcionalna asimetrija mozga: lijevom polovicom mozga mislimo riječima (verbalno), desnom u slikama (ikonički). Stoga nam se sposobnost spoznavanja i pamćenja umnogostručuje.

Prednost je slike u priopćavanju u neusporedivo većoj brzini kojom primamo veći broj informacija slikom u usporedbi s riječju. Na primjer dok riječima izgovorite "afričko selo" na slici stignete vidjeti i kakvo je to selo. Temeljna razlika dvaju govora je da postoji višeznačnost riječi jednoznačnost slike. Za bilo koju izgovorenu riječ svatko će pomisliti na nešto drugo (kuća - iglu, koliba, bunja).

Predmet

svaki oblik ima smisao i taj se smisao može iz njega pročitati.

Iz oblika uporabnih predmeta možemo pročitati i višeslojno značenje: razlog i svrhu njihova nastanka, uzrok izbora određene građe i tehnike proizvodnje, smisao oblikovanja, podrijetlo oblika itd.

Razvoj oblikovanja pojedinoga uporabnog predmeta svojevrsni je vizualnim vremeplov. Svaki će predmet poslužiti kao svjedok vremena u kojem je nastao i tumač razdoblja koje ga je oblikovao. Tako na primjer renesansni govori o antičkom uzoru, barokni se odlikuje raskošju ukrasa, rokoko otmjenost i lakoća itd.

Antropomorfan (grč., antropos = čovjek, morfe = oblik)

Osnovna načela dizajna

1. Poštivanje materijala prvo je načelo i jedan od nužnih uvjeta za dobro oblikovanje. Prozirnost stakla, toplina drva...
2. Oblik predmeta treba prilagoditi namjeni (funkciji). Dobro oblikovan stolac nas poziva da sjednimo.

Fotografija – kompozicija

Fotografija je ogranak likovne umjetnosti s kojim se najčešće susrećemo u životu. Fotograf ne prikazuje na fotografijama stvari kakve jesu, nego samo onaj dio što ga zanima, kako ga oni vidi i kako ga vrednuje. Baš na primjerima fotografije najprikladnije je prikazati osnovna izražajna sredstva likovnih umjetnosti. Fotografija obuhvaća samo isječak i trenutak beskrajnog prostora i vremena.

Od 360 stupnjeva obzora fotoaparatom se može obuhvatiti 60 (dakle jednu šestinu).

Kako onda fotografija uspijeva prenijeti neku poruku, izraziti misao, pobuditi osjećaj, otkriti dublju istinu u pojavama?

Umjetnička fotografija zaustavlja upravo odlučujući trenutak u kojem neka radnja otkriva svoj dublji smisao i istinu, a ljudsko lice izražava narav osobe.

Kompozicija je raspored i odnos dijelova neke cjeline. Kad kažemo da kompozicija ima određeni broj članova to je raspored.

Kompozicija na fotografiji se mijenja ovisno o promjeni stajališta fotografa. Odabrani kut gledanja određuje, pak, odnos među prikazanim dijelovima. Kompozicija je izraz subjektivnog stava pojedinca prema zbilji ili njegova motrišta, a ne njen točan prikaz. Fotograf može posve slobodno odabrati odsječak stvarnosti što će ga prikazati i kut pod kojim će ga snimiti, a svaki njegov izbor izrazit će njegov odnos prema pojavama u životu i zbilji, a ne sam taj život i zbilju.

Simetrična kompozicija doima se smirenom dok dijagonalna djeluje napeto i pokrenuto.

Razlikujemo simetričnu ravnotežu (zrcalnu) i dinamičnu (asimetričnu) ravnotežu kompozicije: prva je ravnoteža oblika, a druga ravnoteža sila.

Film i likovna umjetnost

Kompozicija u filmu: dok je u slikarstvu odnos među djelovima slike prostoran, na filmu je odnos među kadrovima vremenski.

Film se pojavio 1895. kao takozvana 7. umjetnost i zauzeo je prvo mjesto u životu suvremenog čovjeka.

Film je sinteza svih umjetnosti. Osnovno izražajno sredstvo filma i samo filmu svojstveno je pokretna slika.

Od svih likovnih umjetnosti film je najbliži silici tijeka ljudske svijesti, odnosno načinu kako gledamo i mislimo.

Kadriranje - izdvajanje pojedinosti iz vizualne cjeline prostora

Montaža-povezivanje kadrova u vremenski slijed, jednog za drugim

Montaža u filmu ima, u biti, jednako značenje i smisao kao kompozicija u slikarstvu ili književnom djelu.

Slijedom i međusobnim odnosom kadrova određuje se značaj doživljaja i izražava misao i značenje.

Kadar-neprekinuti tijekom snimanja, najmanja je vremenska jedinica filmskog dijela.

Zbirom kadrova (podjednakih ili različitih duljina) stvara ritam.

Vrijeme je u filmu, pa tako i u filmskom kadru, ograničeno i određeno.

Iako se svaki kadar može promatrati izdvojeno, on nije zatvorena cjelina nego je redovito u vezi sa prethodnim i sljedećem kadrom.

Da bi se moglo dublje upoznati, više uživati i pravilnije ocjenjivati djela filmske umjetnosti, potrebno je znati jezik filma, filmski govor. Aktivno promatranje filma razvija vizualnu kulturu i pridonosi likovnoj kulturi.

Fotografija - promatranje likovnog djela

Pri promatranju umjetničkog djela valja, u duhu, provesti analizu (rašćlanjivanje) i sintezu (ponovno spajanje i povezivanje u cjelinu) djela.

Uz kompoziciju, dva osnovna izražajna sredstva fotografije su odnos svjetlosti i sjene i oblikovanje.

Za odnos svjetlosti i sjene na fotografiji važno su tri pitanja:

količina (prevladava li svjetlost ili tama)

tip rasvjete (meka ili kontrastna rasvjeta)

kakvoća (dali se pod posredstvom svjetlosti i sjene oblike vidi jasnije ili nejasnije, izgrađuju li se ili se razgrađuju)

Analizu kompozicije počnimo traženjem crte razgraničenja ili osi kompozicije.

Nakon što smo pročitali raspored elemenata kompozicije, možemo pomnije pogledati u kakvom su odnosu.

Raspored znači mjesto i površinu koju neki član zauzima na plohi slike.

Odnos kazuje smisao i značenje što nastaju iz rasporeda: što je glavno, što sporedno, što vlada prostorom, a što je podređeno.

Ako svjetlost i sjena pomažu da razabiremo predmet onda je svjetlost izgrađujuća, ako ga niječu ili prikrivaju onda je razgrađujuća.

Odlučio trenutak je trenutak u kojem neka radnja, zbivanje ili stanje izražava svoj dublji smisao.

Vrhunska umjetnička djela prepoznajemo i po tome što je svaki dio savršeno uklopljen u cjelinu, a ništa se ne može (niti treba) promijeniti, jer je najbolje od mogućeg.

Način komponiranja gdje se predmet ili lik prikazuje tako da mu dio izmakne izvan okvira, nazivamo otvorena forma.

U pravom umjetničkom djelu autor vješto primjenjuje sva izražajna sredstva u svrhu najsnažnijeg dojma, celovitosti i jedinstva djela.

Vrijeme trajanja gledanje slike je ujedno najbolji način vrednovanja djela.